

УЧЕБНО
ПОМАГАЛО

БГЗ

СВЕЩЕНА ИСТОРИЯ НА СТАРИЯ ЗАВЕТ

МИНИСТЕРСТВО

НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

БЕНЦИСЛАВ ДУРИДАНОВ

к.ф.н. СВЕТЛАНА СТОЙЧЕВА

АЛБЕНА ПЕЕВА

МАРИЯ ГЕОРГИЕВА

СВЕЩЕНА ИСТОРИЯ

НА СТАРИЯ ЗАВЕТ

УЧЕБНО ПОМАГАЛО

Одобрено с Протокол №8 от 1.10.97 г. на
Министерство на образованието и науката

СОФИЯ

1998

ISBN 954—9652—01—7

художници:

ЧАВДАР ВЪЛОВ МАРИЯ ВАСИЛЕВА

Издава Фондация

“СВЕТИ СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ”

Авторските права са запазени.

Книгата е отпечатана
с любезното спомоществование на
Фондация
“ БЪДЕЩЕ ЗА БЪЛГАРИЯ ”

Съставителите и художниците
с любов подаряват своя труд
на българските деца

Съставителите изказват благодарност
на Центъра за национална библиография
— отдел "Ретроспективна библиография" —
към Народната Библиотека "Свв. Кирил и Методий".

НАКРАТКО ЗА ПОМАГАЛОТО

Настоящото помагало се различава по характер от пособията от този род, предназначени за преподавателите. Причина за това са условията, в които се въвежда изучаването на религия у нас, и целите, които се поставят в тези условия. Десетилетното прекъсване на традицията и липсата на опит обуславят големите трудности към момента. Предлагащото помагало няма строго теоретичния стил на обичайните методически указания. В него учителят ще намери темите от първото ниво на утвърдената програма, разработени по модел, почерпан от сто и шестнадесетото поредно издание на детски християнски катехизис. Основан на усилията на поколения богослови, предлаганият метод запълва празнината на липсващия опит и открива пряк, изпитан път към детските души. Чрез използван комплексен подход всеки от уроците съчетава три структурни единици:

1. Повествователна разработка на темите в достъпен за децата стил.

Без да навлиза в подробностите на многоликата, изпълнена със сложна символика свещена история, подборът на съдържанието осигурява постъпателно познание за следващите степени на обучение.

Езикът на текстовете е богато наситен с думи от Библията. Той се отличава от ежедневния език и гради у децата нова система от ценности. Водено от формата, детето започва да осъзнава разликата и в съдържанието. То разбира, че не може да се говори за Бога на обикновен разговорен език, че богопознанието е нещо различно и несъмнено възвишено. Извеждани под линия, характерните термини постепенно се усвояват и градят нови, специфични и адекватни на изучаваното понятия. За това допринасят включените молитви и цитати от Библията* на съвременен български и църковнославянски език.

2. Разработване темите във въпроси и отговори.

Въпросите насочват към важни елементи и поставят акценти. С тяхна помощ пред детето се разкрива духовната логика на библейския разказ, обясняват се символи и предобрази. Това води до запомняне и затвърдяване на вече наученото и създава дълбочина на познанието.

3. Нравоучителни коментари към тематичните разработки.

Построени в диалог с децата, нравоучителните коментари, съпътстващи тематичните разработки, подпомагат учителя в намирането на пряк път към душите на учениците. Те разтоварват децата от трудната и не винаги интересна за тях учебна материя, разкриват пред тях нравствената полза

* Светата Библия включва 77 книги, разделени на глави и стихове. При цитиране на Библията се посочва с букви съкратеното име на библейската книга, а с цифри — главата и стиховете. Първата цифра указва главата, а следващите — началния и крайния стих на цитата.

от урока, приучват ги сами да търсят и правят изводи в духовен план, ангажират емоционалността им, провокират добрата детска същност и затвърдяват избора на доброто, препятстват формирането на крайни и абсолютистични оценки.

Предложеният комплексен подход предпазва от повърхностно отношение към библейското повествование като към разказ за мъртви и далечни, макар и красиви неща, и насочва към дълбоко духовно осмисляне.

Илюстрациите на помагалото, издържани в духа на християнската иконографска традиция, приобщават към присъщите ѝ естетика и духовност. Приложенияте в края на пособието снимки дават жива представа за местата на събитията.

Като призовава към великодушие, като обяснява на детето как да се научи на обич към другите и защо не бива с лекота да ги кори, помагалото подпомага преподавателя при формирането на дух, чужд на религиозния абсолютизъм. В същото време, представяйки здрава ценностна система, то дава възможност за изграждане на съзнание, защитено от увлечения в сектантство.

Съставителите искрено се надяват помагалото да постигне своите цели и пожелават на всички, които ще го разгърнат, на добър час и Бог да им помага в благородния им труд.

ПРЕДГОВОР КЪМ УЧИТЕЛЯ

Всеки педагог се уподобява на Твореца и носи изключителна отговорност. Ако това важи за учителите въобще, с колко по-голяма сила то се отнася за тези, които се докосват до най-съкровеното в детските души, до все още неразтворилия се цвят на понятията за Бога, за доброто и злото, за праведността и греха, за красивото и грозното, за любовта и верността...

Без да противоречи на личностното развитие на детето, педагогът трябва да провокира в него доброто и да организира християнизацията на личността му. А това е дейност глъбинна, създаваща нов, вътрешно преобразен човек, при която естествените пориви на чистата детска натура към красота и добро се превръщат в осъзнат и целенасочен стремеж. Защото истинска личност човек става не когато в него се появят понятията за добро и зло, а когато те са двигател на избора му, проява са на твърда и свободна воля.

Това изисква преподаващите да подчинят дейността си с децата на следните принципи:

Любов и уважение към човека.

Неизменно в процеса на обучение да се внушава уважение към човека и човешкото достойнство. Бихме могли да осъждаме и заклеймяваме греха, но никога — извършителя му. Погрешно е да се държим като съдници, непрестанно укоряващи и назидаващи учениците.

Лична причастност и пример.

Да се преподава религия означава да се проповядва Любовта, да се оделотворява Писанието, Благовестието. Без собствена убеденост и без лична любов резултат не е възможен. Не е достатъчно учителят да обясни и да посочи пътя. Той трябва да даде пример със своето поведение и мирогледни позиции. Организирайки прояви на милосърдие, той би могъл да въвлече децата в християнски живот.

Постъпателност в преподаването.

Сам Христос не е разкрил пред учениците Си всичко наведнъж. Той постоянно отчитал възможността да бъде разбран. Мярата на словото е не онова, което се изрича, а онова, което се чува и възприема.

Неприкосновеност на духовния живот на детето.

Учителят не трябва да навлиза в духовните изживявания на детето. Той не бива да е посредник между него и Бога, подменящ духовника. Духовният опит е личен и се постига различно. Педагогът е призван да подготви условията за осмисляне на личния духовен опит.

Ненасилие в преподаването. Наблюдение и точен анализ на възприятието.

За да е ефективен, урокът трябва да се разгърне като съвместно свободно движение. Пренебрегването на детския интерес означава насилие над децата. После дълго може да говорим за хуманност, а опитът на агресията да е вече внедрен.

Съвместно движение с децата. Възможност за тяхна изява.

Да не задушаваме порива у децата, да не ги лишаваме от възможност да чувстват и мислят сами. Живият поток на енергията на познанието не бива да бъде преграждан. Ако ли не, задействат се само паметовите връзки, но те не влияят върху нравствеността.

Евристичен подход.

Урокът трябва да се построи така, че целеният извод сам да намери място в детските ум и сърце. Самостоятелно откритото се възприема като свое. Когато се разискват нравствени проблеми, активността трябва да се предоставя на учениците, а преподаващият незабелязано да ги ръководи чрез сократовски тип въпроси*. Със своя въпрос учителят следва да подпомогне ученика сам да "роди" отговора. Така наученото ще попадне на добра почва и ще остави и интелектуална, и емоционална следа. Ако децата навеждат контрадоводи, бихме могли да им отговорим веднага, но по-добре е да включим проблемите в общия план на разискването. Нека не се плашим от провокацията на децата. Да сме готови за нея и сами да я предизвикваме.

Зрително и слухово онагледяване.

Когато енергията на словото се изчерпи, на помощ може да дойде нагледният образ. Като ангажира нови сетива, той удължава впечатлението. Абстракцията на словото се свързва с образното възприятие. Постига се достъпност и се създават паметови връзки от зрителен тип.

Богатството на църковната музика позволява илюстриране на почти всяка тема. Включването ѝ в обучението въздейства емоционално и естетически на децата.

Благочестив език. Точен изказ.

Речта на преподаващия трябва да разкрива страхопочтително и благоговейно отношение към преподаваното. За всичко може да се говори на всякаква възраст. Няма забранени теми. Има само проблеми, към чието осветляване не подходждаме правилно. Точните думи ще ни помогнат тогава, когато навлизаме в сфери, в които децата не разполагат със зрелост и опитност. Християнството съдържа най-възвишеното учение за тялото като храм на Божия Дух. Изхождайки от това, безопасно можем да разясняваме по християнски даже на малки деца проблеми, свързани с греховете срещу целомъдрието.

Отговорност в личен и обществен план.

Този, който поставя проблемите на духовното, въпросите за смисъла на живота, за човека и Бога, за тялото и душата, за спасението и осъждането, не работи в една ограничена сфера. Той прониква дълбинно в същността на човека, в неговата нравствена нагласа, в понятията му за добро и зло. Затова и отговорността му е огромна.

Като помним това, нека сме усърдни труженици, издържали проверка според думите на апостола: "...на всекиго делото ще стане явно. И ако някому делото... устои, той ще получи награда" (I Кор. 3:13,14) Амин.

* Някога Сократ чрез въпроси подбуждал своите събеседници с цялото си същество да възжелаят истината.